

BEZPIECZEŃSTWO STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN

Wiosna to dla rolników czas, w którym trzeba dokonać oceny przezimowania roślin oraz podjąć decyzje dotyczące dalszej uprawy. Niektóre plantacje trzeba zlikwidować i przesiać pole, jednak zawsze znajdują się uprawy, które da się uratować. Tak, czy inaczej, wraz ze wzrostem roślin, nadchodzi moment, w którym trzeba podjąć działania mające na celu zwalczanie chwastów, chorób lub szkodników roślin. **Mimo, iż wykonywanie zabiegów ochrony roślin to stała pozycja w rocznym cyklu prac rolniczych, nie należy podchodzić do nich rutynowo.** Każde zaprawianie, czy opryskiwanie roślin musi być dobrze przemyślane, zaplanowane i przeprowadzone z dbałością o szczegóły, które opisano w dalszej części artykułu.

Używanie środków ochrony roślin niesie za sobą ogromną odpowiedzialność, nie tylko związaną z powszechnym obowiązkiem ochrony środowiska, ale także odpowiedzialność w stosunku do bezpieczeństwa innych ludzi, a przede wszystkim swojego. Ponieważ najczęściej sięgamy po środki ochrony roślin sklasyfikowane, w myśl ustawy o substancjach i preparatach chemicznych, jako niebezpieczne, trzeba pamiętać, że przeprowadzenie zabiegów tymi środkami wiąże się ze spełnieniem szeregu wymogów prawnych. Z tego względu, **warto rozważyć możliwe mechaniczne działania w celu ochrony upraw, zanim sięgnie się po pestycydy.** Jeśli użycie środków ochrony roślin jest konieczne, przede wszystkim należy pamiętać o bezpiecznym ich używaniu.

Niebezpieczne substancje

Rolnik stosujący środki ochrony roślin jest narażony na bezpośredni kontakt oraz wchłanianie niebezpiecznych substancji w nich zawartych. Zatrucie organizmu może nastąpić poprzez skórę, ale także przez błony śluzowe, układ oddechowy (wdychanie skażonego powietrza) i pokarmowy (przypadkowe połknięcie). W zależności od rodzaju, środki ochrony roślin mogą powodować mniej lub bardziej niepożądane skutki uboczne, dlatego przy wyborze środka zawsze należy preferować tzw. preparaty trzeciej generacji – o małej toksyczności, aplikowane w małych dawkach i ulegające szybkiemu rozkładowi w środowisku. **Dozwolone jest stosowanie wyłącznie środków ochrony roślin dopuszczonych do obrotu i stosowania w naszym kraju.** Podczas zakupu odpowiedniego pestycydu należy zwrócić uwagę, czy załączono do niego czytelną, napisaną w języku polskim etykietę wraz z instrukcją stosowania oraz, czy nie upłynął już termin jego ważności. Środki ochrony roślin należy kupować w oryginalnych, nieuszkodzonych opakowaniach.

By móc kupić oraz stosować środki bardzo toksyczne i toksyczne dla ludzi, należy posiadać świadectwo ukończenia szkolenia w zakresie stosowania tych środków. Świadectwo takie wydaje jednostka szkoleniowa, upoważniona przez właściwego wojewódzkiego inspektora Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, i jest ono ważne przez 5 lat. Nie wolno przewozić środków ochrony roślin z ludźmi, zwierzętami, artykułami spożywczymi, płodami rolnymi oraz paszami.

Pamiętaj!

Przed przystąpieniem do użycia środka ochrony roślin:

- nie należy spożywać alkoholu w dniu poprzedzającym pracę, w dniu pracy i po jej zakończeniu,
- nie wolno przystępować do pracy na czczo,

- należy uważnie i ze zrozumieniem przeczytać załączoną instrukcję/etykietę i stosować się do podanych w niej zaleceń,
- należy stosować środki ochrony indywidualnej zalecane dla danej grupy preparatów chemicznych, wymienione na etykiecie danego preparatu, w szczególności należy pamiętać, aby zawsze stosować rękawice ochronne i buty gumowe, podczas oprysków roślin w pomieszczeniach należy stosować maski filtracyjne, w czasie przygotowań do opryskiwania środkami chemicznymi należy nosić kombinezon ochronny, rękawice, okulary i półmaskę, odzież ochronną trzeba również stosować w czasie prac z pustymi opakowaniami po środkach ochrony roślin.

Zabiegi ochrony roślin można wykonywać wyłącznie przy użyciu sprawnego technicznie sprzętu. Sprawność opryskiwaczy powinna być udokumentowana badaniami technicznymi, przeprowadzanymi co 3 lata przez jednostki organizacyjne, upoważnione przez wojewódzkiego inspektora PIORIN. Sprawny sprzęt, użyty zgodnie z przeznaczeniem, zapewnia skuteczne zwalczanie szkodliwych organizmów i nie powoduje zagrożeń dla zdrowia ludzi, zwierząt i dla środowiska. Jednak pamiętać należy, że **na otwartym terenie stosowanie opryskiwaczy jest dozwolone pod warunkiem, że:**

- prędkość wiatru nie przekracza 3 m/s,
- miejsce stosowania środka jest oddalone od dróg publicznych o co najmniej 5 m (z wyłączeniem dróg zaliczanych do kategorii dróg gminnych i powiatowych) oraz oddalone o co najmniej 20 m od pasiek, plantacji roślin zielarskich, rezerwatów przyrody, parków narodowych, stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową, wód powierzchniowych oraz od granicy wewnętrznego terenu ochrony strefy pośredniej ujęć wody.

Warto wiedzieć, że prace z zastosowaniem pestycydów są bardziej niebezpieczne w podwyższonej temperaturze i wilgotności powietrza.

Nie narażaj bliskich na kontakt z preparatami ochrony roślin!

Opryski

Ciecz do oprysków należy przygotowywać w specjalnie wyznaczonym miejscu, w sposób uniemożliwiający przedostanie się jej do wód gruntowych. Gdyby doszło do rozlania się cieczy, trzeba niezwłocznie zasypać ją warstwą piasku, aby zapobiec skażeniu środowiska. **Stosowanie środków ochrony roślin zaliczanych do bardzo toksycznych lub toksycznych jest dozwolone wyłącznie w obecności drugiego pracownika.** Obecność drugiej osoby jest konieczna, pozwala na natychmiastową reakcję, jeśli dojdzie do zatrucia. Przy ostrym zatruciu pestycydami pierwsza pomoc udzielona jeszcze przed przybyciem lekarza, może decydować o uratowaniu życia. Środki I i II klasy

toksyczności są uznawane za najbardziej szkodliwe, jednak najczęściej zatruc wiaże się ze stosowaniem względnie mniej szkodliwych – preparatów III klasy toksyczności.

Po zakończeniu pracy opryskiwacz i ciągnik należy umyć zgodnie z zaleceniami instrukcji użytego środka ochrony roślin. Przed wyjechaniem na drogi publiczne należy opłukać opryskiwacz z zewnątrz, i co najmniej trzykrotnie wypłukać jego zbiornik małą ilością wody. Wodę po płukaniu zbiornika należy wypryskać na polu, na którym były wykonywane zabiegi. Szczególnie dokładnie należy umyć najbardziej skażone zewnętrzne elementy opryskiwacza: belkę polową, elementy konstrukcyjne wokół rozpylaczy, przystawkę wentylatorową oraz koła jezdne. Bardzo ważna jest także higiena osobista. Po zdjęciu ubrania roboczego i bielizny należy dokładnie umyć ręce i twarz, a następnie całe ciało ciepłą wodą z mydłem. Odzież roboczą, w tym także bieliznę, należy zmieniać zaraz po zakończeniu pracy z pestycydami, nawet, jeżeli była stosowana odzież ochronna. Natomiast odzież ochronną każdorazowo trzeba uprać z zastosowaniem środków piorących, jednak nie wolno jej prac z innymi ubraniami, używanymi na co dzień.

Zadbaj, by sprzęt używany do oprysków był w pełni sprawny technicznie!

Bezpiecznie znaczy dobrze

Bezwzględnie należy przestrzegać obowiązujących okresów prewencji i karencji po zastosowaniu środków ochrony roślin.

Każde przeoczenie, zaniedbanie, czy mała pomyłka podczas pracy ze środkami ochrony roślin może skończyć się tragicznie. Ze wszystkich substancji szkodliwych, odpowiedzialnych za ostre zatrucia, to właśnie pestycydy najczęściej powodują śmierć, **co dziesiąte zatrucie pestycydami kończy się zgonem!**

Najczęstsze objawy zatrucia, to złe samopoczucie, nudności, wymioty, bóle i zawroty głowy, bóle brzucha, biegunka, niepokój, pocenie się, ślinotok, łzawienie, nadmierne pobudzenie. Zagrożenie zatruciem pestycydami wzrasta, gdy na organizm jednocześnie oddziałują leki, alkohol, rozpuszczalniki, farby, a nawet tytoń, czy kawa. Zagrożenia chemiczne, na które narażeni są rolnicy, zaliczane są do największych. Wykonywanie zabiegów ochrony roślin wiąże się z podjęciem ryzyka uszczerbku na zdrowiu, a często

Poinformuj sąsiadów o opryskach lub w miejscu ich wykonywania postaw tabliczkę z informacją kiedy zabieg był wykonany, jakiego preparatu użyto oraz jaki jest okres karencji

nawet zagrożenia życia. Trzeba mieć tego pełną świadomość i uzmysłowić sobie, że szczególną ostrożność należy zachować przez cały czas i przy każdej czynności związanej z użyciem pestycydów.

Równie ważne jest odpowiednie przechowywanie środków ochrony roślin. Należy je przetrzymywać wyłącznie w oryginalnych, nieuszkodzonych opakowaniach. Pestycydy powinny być składowane w magazynach lub szafach zamykanych na klucz, aby uniemożliwić osobom niepowołanym, a przede wszystkim dzieciom dostęp do nich. Pomieszczenia do przechowywania środków ochrony roślin muszą być oznaczone czytelnymi napisami „środki ochrony roślin” oraz „zakaz palenia”. Najlepiej umiejscowić je w suchym, nienasłonecznionym miejscu. Temperatura w takich pomieszczeniach nie powinna przekraczać + 20°C, a zimą nie może spadać poniżej 0°C. Konieczna jest także sprawna wentylacja. W magazynach pestycydów, w widocznym miejscu powinny się znajdować środki ochrony indywidualnej, apteczki, wykaz przechowywanych substancji i preparatów, instrukcje BHP uwzględniające zasady składowania środków ochrony roślin i nawozów, tablice z numerami alarmowymi. Środki zaliczane do bardzo toksycznych i toksycznych powinny być przetrzymywane w specjalnie wyodrębnionych, zamykanych pomieszczeniach lub szafach.

W magazynach środków ochrony roślin niedopuszczalne jest palenie tytoniu, spożywanie posiłków oraz przechowywanie artykułów spożywczych, leków, pasz dla zwierząt, materiałów łatwopalnych, przedmiotów osobistego użytku, a także nasion i zbóż niezaprawionych środkami ochrony roślin.

Środki ochrony roślin należy przechowywać w zamykanych na klucz i oznakowanych szafach lub magazynach

Postępowanie z opakowaniami po pestycydach

Puste opakowania po pestycydach, to niebezpieczne odpady, nie wolno w nich nic przetrzymywać, ani stosować do innych celów. Po trzykrotnym przepłukaniu wodą (którą następnie należy rozprowadzić na opryskiwanym polu), puste opakowania można gromadzić w magazynie środków ochrony roślin w foliowej torbie lub plastikowym worku, najlepiej umieścić je w odrębnej zamykanej szafce. Z pustymi opakowaniami należy postępować zawsze zgodnie z instrukcją stosowania danego środka ochrony roślin.

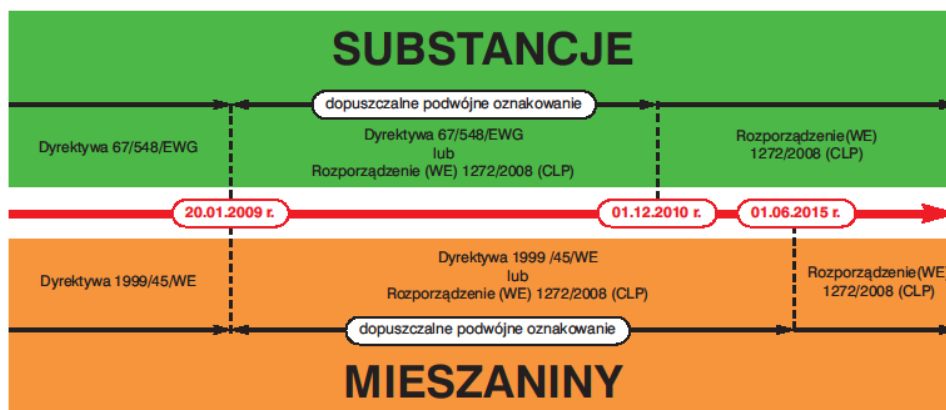
Rolnicy zobowiązani są do prowadzenia ewidencji zabiegów wykonywanych przy użyciu środków ochrony roślin. Ewidencja taka powinna zawierać terminy zabiegów, nazwy zastosowanych środków, ich dawki i przyczyny ich zastosowania, nazwę rośliny lub produktu roślinnego, na którym przeprowadzany był zabieg, powierzchnie, na których wykonano zabiegi. Ewidencja powinna być przetrzymywana przez minimum 2 lata od dnia wykonania zabiegu ochrony roślin.

CZYNNIKI CHEMICZNE

ZMIANA W OZNAKOWANIACH

W związku z Rozporządzeniem WE 1272/2008 – CLP, które weszło w życie z dniem 20.01.2009 r., możemy spotkać się z różnym sposobem oznakowania opakowań, pojemników i zbiorników, w których przechowywane są substancje lub mieszaniny chemiczne.

Opakowania, pojemniki, zbiorniki

(wg. Dyrektywy 67/548/EWG)

Opakowania, pojemniki, zbiorniki

(wg. Rozporządzenia (WE) 1272/2008 – CLP)

Oznakowanie miejsc, rurociągów, oraz pojemników i zbiorników do przechowywania lub zawierających substancje niebezpieczne lub preparaty niebezpieczne

(Dz.U. Nr 125, poz. 851)

*) wg. Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 16 czerwca 2010 r. w sprawie sposobu oznakowania miejsc rurociągów oraz pojemników i zbiorników służących do przechowywania lub zawierających substancje niebezpieczne lub preparaty niebezpieczne.